

תהליך העיור במדינות שונות.

מפותחות מול מתפתחות, אמריקה מול אירופה, עיר מתקופת ימי הביניים מול עיר מודרנית, מפותחות מול מתפתחות תהליך העיור, קצב העיור, אחוז העירוניים (כמה תושבים גרים ביישובים עירוניים)

סיכום תהליך העיור במדינות מפותחות בהשוואה למתפתחות

פרמטרים להשוואה	מפותחות	מתפתחות
	ארה"ב, מערב אירופה, קנדה, אוסטרליה, יפן, ישראל ועוד.	מדינות אפריקה, אסיה, דרום אמריקה
זמן	תהליך העיור החל בתחילת המאה ה-19.	תהליך העיור החל בשנים 1940 - 1930 (כמעט מאה שנים מאוחר יותר) מפני שרק אז הגיעה אליהן המהפכה התעשייתית.
קצב העיור	איטי, כיום הוא הולך ומסתיים מפני שרוב האוכלוסייה עירונית.	מהיר / מואץ ביותר בתוך פרק זמן קצר שיעור העירוניים מוכפל התהליך בעיצומו.
הסיבות לשינויים בקצב העיור	א. המהפכה התעשייתית אשר הגיעה למדינות אלו לפני 200 שנה גרמה להן להיות בסוף תהליך העיור. ב. ריבויי הטבעי נמוך ותוחלת החיים גבוהה וכמעט 90% מהתושבים הם כבר למעשה עירוניים. ג. הן מדינות מתועשות ואחוז העוסקים בחקלאות הוא נמוך. ד. אזור הגלעין והשוליים מפותחים באופן כמעט זהה וישנם מקומות עבודה בשני האזורים ולכן אין צורך להגר לעיר לשם פרנסה. ה. פיתוח התשתית התחבורתית גורם לכך שניתן לגור בפרוורים מרוחקים מהערים ועדיין ליומם בכל בוקר לעבודה ולעת ערב לחזור הביתה.	א. במדינות אלו המהפכה עכשיו בעיצומה משמע, מעבר המוני מהכפר לעיר בעקבות הקמת מפעלים בעיר המושכים כפריים רבים. ב. הריבויי הטבעי גבוה בכפרים ועלייה בתוחלת החיים גורם לכך שלכפריים אין מספיק קרקעות לעבד ולכן הפתרון הוא מעבר לעיר הגדולה לשם פרנסה. ג. אחוז העוסקים בחקלאות הוא גבוה מאוד, משום שמדובר בחקלאות מסורתית עתירת ידניים עובדות ולכן מכיוון שהבסיס הכלכלי הוא חקלאות ישנם הרבה כפריים העוסקים בתחום זה, ואילו התעשייה מפותחת פחות. ד. רוב התעסוקה נמצאת בעיר הגדולה (ראשה) וזה גורם להגירה המונית אליה. ה. התחבורה אינה מפותחת לכן יעדיפו לגור בעיר במקום ליומם.
רמת/שיעור העיור	גבוהה, בין 80%-90% ומעלה מתושבי המדינה הם עירוניים	נמוכה, בין 50%-70% (זה עדיין נמוך) מתושבי המדינה הם עירוניים
מקורות הגידול של העיר	(1) הגירה חיצונית (2) הגירה פנימית (3) סיפוח של יישובים כפריים מסביב לעיר	(1) הגירה פנימית: דחיקה מאזורים חקלאיים- פחות שטח אדמה למשפחה (2) חיפוש אחר ריבויי הזדמנויות (3) ריבויי טבעי גבוה בעיר
התוצאות	איכות חיים ברמה גבוהה מבחינת מתן השירותים השונים לתושבים	"עיור יתר"

"עירור יתר" - תהליך העירור הדמוגרפי (הגדילה העצומה במספר תושבי העיר) אינו מדביק את קצב הצמיחה הכלכלית של העיר. העיר גדלה במהירות ואינה מצליחה לדאוג לכל תושביה.

התוצאות מעירור יתר :

1. **משכנות עוני** - בעקבות מחסור חמור בדיור הנבנות בשולי העיר, ליד מזבלות בתוך בתי קברות. הן נבנות מכל דבר-מקרטון, בוץ, פח, קש ועץ.
2. **מערכת התשתיות ומערכת השירותים קורסות** - מערכת המים ביוב וחשמל ישנות ואינן מגיעות לשכונות העוני. מערכת התחבורה - כבישים ישנים, כמות כלי רכב עצומה, תחבורה ציבורית עמוסה וישנה התוצאות עומס תנועה וזיהום אויר חמור.
3. **מחסור במקומות עבודה** - מספר התושבים גדל במהירות אך מספר מקומות העבודה אינו גדל באותו קצב.
4. **נוצרת אבטלה גלויה וסמויה** - במיוחד בעבודות פקידות בענף השירותים אשר מעסיקים עובדים רבים על מנת להפחית את האבטלה.
5. **נוצר מגזר עבודות מזדמנות / בלתי פורמאליות** - רוכלות, צחצוח נעליים, סבלות, כתיבת מכתבים ורחיצת מכוניות.
6. **שמירת מסגרות מסורתיות כפריות** - ניצול חלקות אדמה בגינות לגידול מזון .

שאלות :

1. **אוכלוסייה העירונית - עולם מתפתח מול עולם מפותח**

- א. ציין את מקורות גידול האוכלוסייה העירונית.
- ב. ערוך השוואה בין תהליכי העירור וקצב העירור בעולם המפותח, לבין אלה שבעולם המתפתח.

תשובה:

אוכ' עירונית - עולם מתפתח מול עולם מפותח

א. מקורות גידול האוכלוסייה הם:

* ריבוי טבעי של התושבים

* מאזן הגירה חיובי מאוכלוסיה מתוך המדינה ומחוצה לה .

* גידול השטח העירוני בולע יישובים סמוכים ומספח את היישובים אל העיר.

* הקמת ערים חדשות

* שינוי מעמד מוניציפלי של כפר/יישוב לעיר.

ב. * רוב מדינות העולם המפותח עברו תהליכי עירור נמרצים בעבר, בעיקר עם המהפכה תעשייתית . במדינות המתפתחות תהליך העירור החל רק בעשורים האחרונים.

* בעולם המפותח אחוז תושבי הערים גדול יותר אך המשך העירור הואט . במדינות המתפתחות יש קצב עירור מואץ, אך רמת העירור עדיין נמוכה.

* במדינות המפותחות החל בעשורים האחרונים החל תהליך של הפוך עירור, הגירה של אוכלוסיה אמידה אל המרחב הכפרי הסמוך לעיר תוך שמירה על צביון חיים עירוני.

* במדינות המתפתחות עיקר ההגירה מן הכפר אל העיר היא אל הערים הגדולות ובמיוחד אל העיר הגדולה במדינה , דבר אשר יוצר מדרג עירוני של עיר ראשה. כך גדל הקיטוב והפער הבינאזורי בין הכפר והעיר במדינות המתפתחות.